

ENERJİ DAM BOĞRZINI AŞMAK İÇİN İSTİKRAR VE TOPLUMSAL UZLAŞMA ŞART

Türkiye'nin son yıllarda gündeminde en çok konuşulan ve tartışılan konuların birisini de elektrik enerjisi darboğazı oluşturmaktadır. Bu konuda hemen hemen her ay bir çok kesim tarafından kongreler, sempozyumlar, forumlar düzenlenmektedir. Ancak bütün bu etkinlikler toplumsal uzlaşmadan uzak olduğu için yeterince etkili olmamaktadır.

Türkiye'nin kişi başına elektrik enerjisi tüketimi dünya ortalamasının yarısındır ve elektrik enerjisi talep artışı yıllık %10'un üzerinde gerçekleşmektedir. Bu talep artışının karşılanması için Türkiye'nin her yıl 4-5 milyar \$ yatırım yapması gerekmektedir. İhtiyacımız olan yakıtların ancak 1/3'ü bilinen ülke rezervlerinden karşılanabilecek bir potansiyelimiz mevcuttur. Türkiye'nin önemli enerji kaynakları hidrolik ve linyit potansiyeli olup ağırlıklı olarak ülkenin doğusunda bulunmaktadır. Ancak sanayi ve nüfus yoğunluğu batıda gelişmiştir. Doğu ile batı arasında enerji paylaşımı bakımından büyük bir fark söz konusudur. Türkiye'nin elektrik enerjisi satış tarifeleri; sanayide OECD ülkeleri arasında 7.nci pahalı ülke, meskenlerde ise 4.üncü ucuz ülkedir. Türkiye'nin kurulu termik santrallerinin üretim kapasitesi OECD ülkelerinin toplam üretim kapasitesinin %25'i oluşturmaktadır.

Türkiye'de BOT, BO yatırım modellerinin teknik ve yasal altyapısı 13 yıldır oluşturulamamıştır. Türkiye önümüzdeki iki yıl içindeki elektrik enerjisi talebinin bir kısmını komşu ülkelerden ithalat yolu ile karşılamak zorunda kalacağı, önümüzdeki kısa bir dönem içerisinde de sektörü kurtaracak gözü ile bakılan doğalgazın temininde olabilecek bir gecikmenin de ekonomik bir krize yol açacağı beklenilmektedir.

Sürekli siyasilere baskısı altında kalmış ve devamlı vasıflı elemanlarını kaybeden kamu kurum ve kuruluşları bugünkü mevcut

durumları içerisinde büyük ölçekteki bu yatırımları gerçekleştirebilir mi? Önümüzdeki 20-30 yıl içerisindeki yatırımları kendi başına yapabilecek bir TEK gibi kuruluşun kaç yıl içerisinde yeniden teşkilatlanması yapılabilir? Bu boşluğu son on yılda doldurmayan özel sektör gelecekte başarılı olabilir mi?

Yabancı sermaye böyle istikrarsız bir sektörde hangi şartlarda gelebilir? Bu soruların daha da geliştirilebiliriz, ancak Türkiye'nin enerji sektörünün en önemli sorunu yatırımları kimin, nasıl gerçekleştireceğinin belli olmamasıdır.

Türkiye'de tüketilen elektrik enerjisinin %60'ını sanayide kullanılmaktadır. Başka bir deyişle elektrik enerjisi tüketiminde sanayi ve yerel yönetimler önemli bir paya sahiptir. Bu çerçeveden bakıldığında, başta sanayicilerin, yerel yönetimlerin sendikaların, demokratik kitle örgütlerinin, yerel sermayenin katılacağı geniş tabanlı kurulacak bölgesel enerji şirketleri ile, enerji yatırımları Enerji Bakanlığı'nın ve bağlı kuruluşların planlaması denetimi ve desteği altında, ülke genelinde gerçekleştirilebilir ve yabancı sermaye ile birlikte özel sektör dinamizmi böyle bir yapılamada enerji sektörüne istikrar kazandırabilir.

Devlet olsun, özel sektör olsun elektriği kim üretirse üretsin elektrik enerjisinin çok önemli bir kamu hizmeti olduğunu ve genel ekonomiye 18 kat daha fazla katma değer sağladığı gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Türkiye enerji talebini karşılamak için her yıl revtzeettiği planı yapıyapmakta ancak her yıl değişen organizasyon ve ekipler nedeniyle burjuvaziyi uygulamamaktadır.

* Türkiye'de çok önemli oranda kaçak, kayıp ve bedelsiz tüketimleri söz konusudur. Şebeke kayıp kaçak oranları çarpık kentleşmeye ve göç hareketlerine bağlı olarak her yıl %2 artma eğilimi göstermektedir.

Enerji sektöründe 5 yıl yahnin yapılmamasının sonucunda kaybedilen gerçek zaman en az 10 yıldır. Bu nedenle rakamlar üzerinde taruşmanın ötesinde Türkiye'de kısa, orta ve uzun dönemde gerçekleştirmesi gereken yatırımları yapabilmesi için ne gibi önlemlerin alınabileceği üzerine partiler üstü bir uzlaşmanın sağlanması gerekmektedir.

